

Sledování trendů

I v případě, že jste ve své knihovně právě začali používat nový knihovní software, lze doporučit **průběžně věnovat pozornost sledování** (a následnému vyhodnocování) **trendů v oblasti nejenom knihovních softwarů, ale digitálních technologií obecně**. Jak zdůrazňuje i [shrnutí výsledků celosvětové vize Mezinárodní federace knihovnických sdružení a institucí](#) (International Federation of Library Associations and Institutions, IFLA), která sdružuje přes 1 400 členů z více než 140 zemí světa, jednou z deseti nejdůležitějších příležitostí pro knihovny **je držet krok s neustálými změnami v oblasti technologií**.

Ke sledování trendů lze využít celou řadu zdrojů či nástrojů. Níže uvádíme alespoň několik z nich, které pokládáme za nejpřínosnější. Upřednostněny jsou zdroje dostupné v češtině, jsou však výběrově doporučeny i některé zahraniční zdroje v angličtině.

1. Strategie, koncepce a výzkumné zprávy

Vhodným výchozím bodem pro sledování trendů jsou strategie, koncepce a výzkumné zprávy. [Přehled důležitých dokumentů tohoto typu](#) je k dispozici na portálu Informace pro knihovny.

Doporučujeme věnovat pozornost zejména následujícím zdrojům:

- [Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2017–2020 a související dokumenty](#);
- [IFLA Global Vision Report](#);
- [IFLA Trend Report](#);
- [OCLC Research Reports](#);
- [Library Technology Guides](#).

Koncepce rozvoje knihoven charakterizuje stávající stav knihoven v ČR a především nastiňuje hlavní oblasti rozvoje a cíle, které by měly být splněny. IFLA Global Vision Report shrnuje výsledky hledání společného pohledu na budoucnost, do kterého se zapojilo přes 30 tisíc knihovníků z celého světa. IFLA Trend Report identifikuje nejdůležitější trendy, které ovlivňují rozvoj knihoven a knihovnictví. Knihovnická servisní organizace OCLC, která mj. zajišťuje provoz celosvětového souborného katalogu WorldCat, se také výrazně angažuje v oblasti výzkumu. Zprávy shrnující výsledky této činnosti jsou k dispozici jako OCLC Research Reports. Library Technology Guides je web, který na konci 90. let založil konzultant Marshall Breeding a zaměřuje se na problematiku využívání technologií v knihovnách. V sekci [Data and Trends on Companies and Products](#) jsou dostupné různé nástroje a zdroje umožňující zjišťování trendů.

2. Odborné akce

Z pravidelně pořádaných odborných akcí určených pro široký okruh knihovníků, na kterých je obvykle alespoň v několika příspěvcích věnována pozornost i oblasti automatizace, můžeme zmínit každoroční konferenci [Knihovny současnosti](#) a [Archivy, knihovny, muzea v digitálním světě](#). Na Slovensku se obvykle jednou za dva roky koná [sympozium INFOS](#). Celoevropsky významná je [konference ELAG](#)

(European Library Automation Group), která se mimochodem už třikrát (v letech 2001, 2011 a 2018) [konala v Praze](#). Dříve se konal např. seminář Automatizace knihovnických procesů, který byl přímo zaměřen na oblast automatizace, nebo konference Inforum. Informace o jednorázových akcích jsou obvykle distribuovány prostřednictvím elektronických konferencí a [Seznamu plánovaných akcí](#) na webu Svazu knihovníků a informačních pracovníků ČR (SKIP). Užitečným zdrojem informací je i [Seznam doporučených vzdělávacích akcí](#).

3. Databáze knihovnické literatury

[Databáze knihovnické literatury](#) (pravděpodobně známější pod zkratkou KKL) obsahuje jak záznamy české literatury z oboru knihovnictví a oborů příbuzných, tak záznamy literatury zahraniční. Její součástí jsou také mj. záznamy článků z českých knihovnických časopisů a záznamy příspěvků ze sborníků.

Doporučujeme zejména následující obecnější předmětová hesla (věcná témata):

- automatizace knihovnických procesů;
- automatizované knihovní systémy;
- knihovnické systémy;
- otevřený software.

Vyhledávání si názorně ukážeme na příkladu tématu **automatizace knihovnických procesů**. Do webového prohlížeče zadáme adresu databáze, tj. <https://aleph.nkp.cz/cze/kkl> (případně zadáme adresu <https://aleph.nkp.cz/> a z nabídky zvolíme databázi KKL). Jako údaj pro vyhledávání vybereme předmět (klíčová slova) a do vyhledávacího okénka zadáme téma automatizace knihovnických procesů¹⁾. Vyhledávání můžeme omezit pouze na záznamy dokumentů v češtině, viz obr. 1.

The screenshot shows the KKL database search interface. At the top, there is a navigation bar with the logo of the National Library of the Czech Republic (NKP) and the text 'Databáze Národní knihovny ČR'. Below this, there are several menu items: 'Konec', 'Přihlášení', 'Databáze', 'Díleční báze', 'Nastavení', 'Otázky', 'MVS', and 'Nápověda'. The 'Databáze' menu item is highlighted, and below it, there are sub-items: 'Vyhledávání / Rejstříky', 'Výsledky dotazu', 'Předchozí dotazy', 'Schránka', and 'Historie'. The 'Aktuální báze: KKL' is also indicated.

Below the navigation bar, there are four search options: 'Základní vyhledávání', 'Rozšířené vyhledávání', 'Z víceází', and 'Vyhledávání CCL'. The 'Základní vyhledávání' option is selected.

The main search area is titled 'KKL - Databáze knihovnické literatury'. It contains a search form with the following fields and options:

- Vyberte údaj pro vyhledávání:** A dropdown menu with 'Předmět (klíčová slova)' selected.
- Zadejte slovo nebo slovní spojení:** A text input field containing 'automatizace knihovnických procesů'.
- Druh dokumentu:** A dropdown menu with a checked box for 'pouze dokumenty v češtině'.
- Blížkost slov?** Radio buttons for 'Ne' (selected) and 'Ano'.

There are two buttons: 'OK' and 'Vyčistit formulář'. Below the form, there is a note: 'Pro další informace použijte tabulku kódů jazyků, tabulku kódů zemí a tabulku kódů druhů dokumentů.'

Below the search form, there is a section titled 'Prohlížení rejstříků'. It contains a search form with the following fields and options:

- Vyberte rejstřík k prohlížení:** A dropdown menu with 'Názvy' selected.
- Zadejte heslo k otevření rejstříku:** A text input field.

There are two buttons: 'OK' and 'Vyčistit formulář'. Below the form, there is a note: 'Pro další informace použijte tabulku interního oborového třídění pro bázi KKL a tabulku třídění IFLA.'

Below the search forms, there is a section titled 'Základní nápověda k vyhledávání:'. It contains the following text:

- Nezáleží na tom, zda použijete velká nebo malá písmena. V souladu s ČSN 976030 jsou za samostatná považována písmena č,ř,š,ž, ostatní písmena s diakritikou lze zapisovat i bez diakritiky (t.j. zápisem čapek se vyhledá čapek i čápek, ale nikoli čápek). Cizí ženská příjmení je třeba zadávat v původní podobě, tj. bez koncovky "-ová".
- Všechny údaje zahrnují slova z názvu, jména autorů a dalších původců, místo vydání, nakladatele, rok vydání, klíčová slova (předmět dokumentu). Slova se zapisují vedle sebe bez ohledu na druh údaje. Pro vyhledávání podle dalších údajů (např. ISBN/ISSN, kód země vydání, kód jazyka atd.) si můžete vybrat z nabídky v menu.

Obr. 1: Dotaz zadaný do databáze KKL (zdroj: <https://aleph.nkp.cz/cze/kkl>, získáno 2018-09-05)

Po odeslání dotazu získáme jako odpověď několik set záznamů. V tomto okamžiku doporučujeme výsledky kliknutím na nadpis sloupce Rok vyd. seřadit sestupně podle roku vydání. Tím získáme přehled o nejnovějších tematicky relevantních dokumentech, viz obr. 2.

Databáze Národní knihovny ČR Aktuální báze: KKL

Konec	Přihlášení	Databáze	Dílní báze	Nastavení	Otázky	MVS	Náповěda
Vyhledávání / Rejstříky		Výsledky dotazu	Předchozí dotazy	Schránka	Historie		

Zobrazit vybrané Vybrat vše	Uložit/odeslat Zrušit výběr	Vytvořit podmnožinu Zpřesnit	Přidat do schránky Filtrovat
--------------------------------	--------------------------------	---------------------------------	---------------------------------

KKL - Výsledky dotazu: Klíčová slova= automatizace knihovnických procesů and Kód jazyka dok.= cze

Limit pro setřídění a zobrazení je 2500 záznamů.

Záznamy 1 - 10 z 826

Seřadit záz.

Přejít na text

Přejít na č.

#	Název	Autor	Nakladatel / Zdroj	Rok vyd.	Exempláře
1	☐ Bibliografie s přesahem / Jiří Mika	Mika, Jiří, 1954-	Mezníky bibliografie : u příležitosti konání 20. kolokvia českých, moravských a slovenských bibliografů	2017	
2	☐ Informační systémy a služby v Čechách : jak vstoupily do počítačového věku a jak se vyvíjely : osobní reflexe jednoho českého projektanta automatizovaných vědecko-technických informačních systémů. 15. část / Rudolf Vlasák	Vlasák, Rudolf, 1936-	Ikaros : elektronický časopis o informační společnosti [online]	2017	
3	☐ Mají v Houstonu problém? : tři dekády automatizace v českých knihovnách / Michal Denár	Denár, Michal	Knihovny současnosti 2017 [online]	2017	
4	☐ Současné knihovnictví v Makedonii / Jan Sekal	Sekal, Jan, 1948-	Čtenář : měsíčník pro knihovny	2017	
5	☐ Zemřel PhDr. Ivo Hoch / Dana Smetanová	Smetanová, Dana, 1959-	Bulletin SKIP [online]	2017	
6	☐ Zpráva ze služební cesty v ČR / Tomáš Fotlín	Národní knihovna České republiky	Praha : Národní knihovna České republiky,	2017	
7	☐ Automatizujeme v Knihovně B. B. Buchlovana v Uherském Hradišti / Jiřina Lapčíková	Lapčíková, Jiřina, 1954-	Duha : informace o knihách a knihovnách z Moravy	2016	
8	☐ Estonské knihovnictví. 1. část. Historické úvahy / Denica Illiková	Illiková, Denica	Knihovnický zpravodaj Vucetina	2016	

Obr. 2: Získané výsledky (zdroj: <https://aleph.nkp.cz/cze/kkl>, získáno 2018-09-05)

Pokud byste potřebovali dále pracovat se záznamy např. pouze z **posledních několika let**, můžete využít funkci filtrování (označenou slovem Filtrovat), vybrat Rok vydání a získat pouze záznamy dokumentů z konkrétního časového období. Omezíme-li výše uvedené vyhledávání na posledních pět let, získáme místo několika set záznamů pouze několik desítek záznamů.

Obdobně je možné vyhledávat další výše uvedená témata.

Pokud vás zajímají **novinky týkající se konkrétního knihovního softwaru**, vyhledávejte přímo pomocí jeho názvu.

Řada z dokumentů je k dispozici volně online a je možné s nimi okamžitě pracovat. Tištěné dokumenty si je zapůjčit přímo v Knihovně knihovnické literatury (ta je součástí Národní knihovny ČR), půjčit si jej prostřednictvím meziknihovní výpůjční služby nebo (především jde-li o české zdroje) v jiné knihovně, která je má ve svém fondu. V tomto směru jsou vhodnými informačními nástroji [Souborný katalog ČR](#) (nebo jeho [dílní součást obsahující seriály](#), tedy mj. časopisy) nebo portál [Knihovny.cz](#).

Kromě získání představy o trendech a novinkách je odborná literatura také užitečným zdrojem informací o **zkušenostech ostatních knihoven**.

4. Studijní pomůcky pro knihovníky

Od roku 2017 je k dispozici web Studijní pomůcky pro knihovníky, jehož hlavním cílem je usnadnit přípravu na zkoušky vztahující se k typovým pozicím z Národní soustavy povolání, resp. Národní soustavy kvalifikací. Web obsahuje záznamy více než pěti set studijních pomůcek, mj. i těch, které jsou zaměřeny na:

- [automatizované knihovní systémy české i zahraniční;](#)
- [elektronické informační zdroje a nástroje;](#)
- [ovládání automatizovaného knihovního systému;](#)
- [ovládání automatizovaného knihovního systému v relevantních modulech.](#)

Web Studijní pomůcky pro knihovníky je díky tomu využitelný i pro získání přehledu o oblasti

automatizace knihoven, viz obr. 3.

Studijní pomůcky pro knihovníky

Domů >> Najít studijní pomůcku >> automatizované knihovní systémy české i zahraniční

Prohlížet podle

- typové pozice
- dovednosti
- znalosti
- katalogu prací
- autorů
- klíčových slov
- typu dokumentu
- roku vzniku
- zdroje
- více kritérií zároveň

automatizované knihovní systémy české i zahraniční

Název	Rok	Úroveň
Ochrana osobních údajů – Příručka pro knihovny	2018	pokročilá
GDPR & knihovní procesy v elektronickém prostředí	2018	pokročilá
Knihovní software s otevřeným zdrojovým kódem	2017	základní
Knihovní systémy	2017	základní
Knihovní katalogy	2017	základní
Automatizace knihoven	2017	základní
Příklady způsobů implementace knihovního softwaru	2017	základní
Komerční knihovní softwaru v ČR (velmi stručný náhled)	2017	základní

Chcete nám pomoci?

Navrhnete:

- přidání studijní pomůcky
- opravu studijní pomůcky

Mapa webu

Doporučujeme:

Národní knihovna České republiky
INFORMACE

Obr. 3: Web Studijní pomůcky pro knihovníky (zdroj: <https://studujte.nkp.cz>, získáno 2018-09-05)

5. Vysokoškolské kvalifikační práce

Specifickým zdrojem informací o trendech mohou být vysokoškolské kvalifikační práce jak z vysokoškolských pracovišť zabývajících se knihovnictvím ([Ústav informačních studií a knihovnictví](#) Filozofické fakulty Univerzity Karlovy, [Kabinet informačních studií a knihovnictví](#) Filozofické fakulty Masarykovy univerzity a [Ústav bohemistiky a knihovnictví](#) a [Ústav informatiky](#) Filozoficko-přírodovědecké fakulty Slezské univerzity v Opavě), tak z pracovišť, které se zaměřují na informatiku a knihovnictví může být jednou z aplikačních oblastí. Z toho důvodu jako vhodný vyhledávací nástroj těchto prací doporučujeme především server theses.cz. Dotaz může znít např. automatizace knihoven, knihovní systém apod.

6. Elektronické konference

Podstatným zdrojem informací z oblasti knihovnictví jsou elektronické konference. Těch v českém prostředí existuje [celá řada](#). Žádná z konferencí není přímo zaměřena na problematiku automatizace v knihovnách. Existují však elektronické konference sdružující uživatele různých knihovních softwarů, z nichž do některých se mohou přihlásit i zájemci, kteří příslušný software v daný okamžik nepoužívají. Informace o těchto konferencích bývají dostupné na webech jejich producentů nebo dodavatelů.

Především do konferencí **Knihovna, AKM²⁾** a **SKIP³⁾** jsou zasílány pozvánky na odborné vzdělávací akce, které se mnohdy dotýkají různých (především dílčích) aspektů automatizace v knihovnách. O vzdělávací akce je mezi knihovníky obvykle značný zájem, proto se vyplatí děnit v elektronických konferencích sledovat průběžně a na zajímavé akce se hlásit co nejdříve.

Specificky je zaměřena konference **EKNIHY**. Jak již název napovídá, je orientována na problematiku

elektronických knih. Ty jsou v dnešní době často začleňovány do online katalogů knihoven, proto je užitečné na ni nezapomenout ani v případě, kdy se zabýváme technologiemi v knihovnách obecněji.

V zahraničí funguje řada elektronických konferencí, které se dotýkají problematiky využívání informačních a komunikačních technologií v knihovnách. Můžeme je však doporučit spíše přímo odborníky v oblasti informačních a komunikačních technologií. Např. konference **CODE4LIB** je, jak název napovídá, zaměřena na programování; konference **IFLA-IT** je pak určena pro členy sekce IFLA zaměřené na informační technologie v knihovnách a další zájemce o problematiku.

Pozornost si zaslouží i konference **BIBFRAME**, ve které probíhají diskuse o stejnojmenné iniciativě, jejímž cílem je v budoucnu nahradit formát MARC 21. Ten je (s ohledem na provázanost s katalogizačními pravidly RDA a dříve AACR2) důležitou součástí architektury současných knihovnických softwarů. Je tedy žádoucí sledovat vývoj i v této oblasti.

Do všech uvedených zahraničních konferencí je možné se přihlásit. Předtím však doporučujeme podívat se do jejich online archivů, abyste mohli vyhodnotit, zda v konferenci probíhají diskuse o tématech, která vás skutečně zajímají, a zda se přihlásíte k odběru jednotlivých zpráv nebo jejich souhrnu za určité časové období.

7. Dotační programy

Užitečným indikátorem trendů jsou také vyhlašovaná znění zaměření a podmínek **dotačních programů**. Z hlediska automatizace knihoven můžeme zmínit především **program VISK** (Veřejné informační služby knihoven), především pak **VISK 3 Informační centra veřejných knihoven – ICEKNI**.

8. Jiné knihovny

Trendy lze sledovat i v jiných knihovnách (ať již obdobné velikosti, obdobného typu či zaměření nebo i knihoven, které mají zcela jiný charakter). Je možné vycházet jak z online podkladů (zjišťovat, co jiná knihovna nabízí za online služby, jakými funkcemi disponuje jejich katalog apod.), tak z osobních rozhovorů s jejich pracovníky (ty se mohou uskutečnit nejenom v prostorách knihovny, ale také např. na knihovnických akcích) nebo z konzultace realizované telefonicky, e-mailem nebo např. prostřednictvím sociálních sítí.

Knihovnické organizace

Užitečným zdrojem informací jsou i knihovnické organizace. Ve **Svazu knihovníků a informačních pracovníků ČR** (SKIP) existují různé odborné orgány, z nichž některé (např. Sekce veřejných knihoven a Klub vysokoškolských knihovníků) sdružují knihovníky a knihovny určitého typu. Ty pak mohou být užitečnou platformou pro budování profesních kontaktů, díky kterým je snazší sdílet zkušenosti a sledovat trendy např. právě v oblasti automatizace.

Ve **Sdružení knihoven ČR** (SDRUK) funguje **Sekce pro informační technologie**, která se zaměřuje na oblast digitalizace (včetně dlouhodobého uchovávání digitálních dat) a online služby knihoven.

Specifickým případem je Ústřední knihovnická rada. Kromě toho, že zaštiťuje [Koncepci rozvoje knihoven v České republice na léta 2017–2020](#) a související dokumenty, na svém webu zveřejňuje také [zápisy ze svých jednání](#). V nich bývají zachyceny mj. informace o plánovaných aktivitách včetně celonárodních projektů, které udávají směr rozvoje českých knihoven. Existují i organizace sdružující přímo uživatele konkrétních knihovnických softwarů.

9. Sociální sítě

Sociální sítě jsou místem, kde je možné sledovat novinky i z oblasti automatizace knihoven – především knihovny jako organizace, ale i profesní sdružení či knihovničtí přátelé mohou informovat o nově zavedených online službách, uživatelé knihoven mohou prostřednictvím sociálních sítí sdělovat své postřehy týkající se online katalogu apod.

¹⁾

Viz [trvalý odkaz na toto vyhledávání](#).

²⁾

Do těchto konferencí se může přihlásit kdokoliv.

³⁾

Do konference SKIP jsou zařazeni všichni individuální a kolektivní členové SKIP.

From:

<https://prirucka.osvobozena-knihovna.cz/> - Metodické příručky pro knihovny

Permanent link:

https://prirucka.osvobozena-knihovna.cz/aks/sledovani_trendu?rev=1569585547

Last update: **2019/09/27 13:59**

